Faran med sovande vatten

1. Anders Thunqvist har i SvJT 1991 s. 828 f. med stor älskvärdhet kommenterat min artikel Société de législation comparée och Sverige i SvJT 1991 s. 528 ff. Min artikel angick väsentligen de nya rättsliga perspektiv Sverige står inför när landet närmar sig EG. Det är som jag ser det angeläget att få i gång en diskussion om vilken strategi svenska jurister bör arbeta med på olika rättsområden inför den konfrontation med olika rättsordningar som nu förestår. Situationen är speciell och inte så litet ömtålig. Vi sitter alla i samma båt, och den tar in vatten. Thunqvist har emellertid tagit sikte på något helt annat.

2. Som ingress till min artikel hade jag följande ord: ”Il n’est, comme on dit, pire eau que l'eau qui dort.” Under dessa ord angav jag Molières namn. Själv har jag undvikit en översättning. I Citatboken, sjuttontusen citat från trettio språkområden och fem årtusenden, under redaktion av Daniel Andreæ, Johannes Edfelt och Paul Fröberg (2 oförändrade uppl. 1986), tillhandahålls emellertid följande: ”Det finns, som man säger, inget farligare vatten än det som sover.” (se ovan).

3. Thunqvist skriver: ”Dufwa hänför citatet till Molière, men det är fråga om ett ordspråk med proveniens i franskt 1300-tal som *citerats* av Molière i le Tartuffe.” Ja, alldeles riktigt, jag hänför citatet till Molière och jag har svårt att finna annat än att detta är fullt korrekt. Att Molière sedan återger orden från annat håll framgår direkt av hans egna ord ”,comme on dit,” (”som man säger”). Dessa tre ord fanns också medtagna av mig i mitt citat.

4. Ett stycke in i min artikel skrev jag i sammanhanget följande:

> ”Man kan ställa den självrannsakande frågan om det inte hade varit bättre, om den öppenhet det nu är fråga om hade kommit tidigare. Det finns, som Molière understryker i den devis som inleder denna artikel, inget farligare vatten än det vatten som sover.”

I den första meningen ovan talar jag om större öppenhet. I den andra säger jag något mera. Jag framhåller faran i otillräcklig öppenhet. Varje läsare med fantasi kan förstå vilka faror det kan bli fråga om. Med litet god vilja hade även Thunqvist kunnat göra det. När man skall förstå vad jag menar med att citera Molières ord, som är ”utgångspunkten” för hela min artikel, måste man naturligtvis se dem mot bakgrunden av budskapet i artikeln. Detta kommer, som inte är ovanligt, fram i slutet av denna. Min kritik har tagit sikte på rättsvetenskapens nationella inriktning.

Man kan säga saker och ting rent ut. Man kan också föredra det underförstådda. Jag tycker att det franska ordspråket utmärkt illustrerar detta. Faktiskt säger det inget annat än att det inte finns sämre vatten än det som sover. Läsaren får sedan själv dra slutsatserna. Detta måste ha passat Molière perfekt. Det passade även mig perfekt.

5. Thunqvist skriver:

> ”På ett undantag när har Dufwa inte tillhandahållit någon svensk översättning, vilket nog varit motiverat av hänsyn till flertalet läsare. Undantaget gäller ”Il n'est pire eau que l'eau qui dort”, enligt Dufwa en ”devis” på svenska lydande: ”Det finns inget farligare vatten än det vatten som sover.”

Som framgår påstår här Thunqvist indirekt att jag har ”tillhandahållit” en svensk översättning av Molières ord. Fantasier! Jag har tillhandahållit

mina egna ord! En annan sak är att jag säger, att Molière understryker samma sak (se 4 ovan).

Varje läsare kan också se att de franska ord Thunqvist återger inte motsvarar de som upptagits i min ingress (se 3 ovan). I Thunqvists text fattas nyckelorden ”,comme on dit,”. Genom att ta bort dessa tre franska ord får Thunqvist sitt eget resonemang att gå bättre ihop. Längre fram kritiseras jag nämligen — som ovan framgått — för att inte ha förstått att orden endast ”citerats” av Molière.

6. Den ”diatrib” Thunqvist påstår att Madame Pernelle ”utslungar” till barnbarnet Mariane har Madame Pernelle aldrig uttalat. Thunqvist återger Oscar Wieselgrens fria översättning i Litteraturens klassiker, där Molières fyra rader motsvaras av inte mindre än sju. Jag är övertygad om att Wieselgren skulle vända sig i sin grav om han fick veta, att en svensk jurist som velat diskutera ett franskt ordspråk, använt av Molière, begagnar Wieselgrens fria översättning av detta, när han skall analysera detta ordspråks innebörd närmare i Svensk Juristtidning. Någon ”tillgjord oskuld” som man bör ”misstänksamt förfölja” — som finns hos Wieselgren (se SvJT 1991 s. 829) — existerar inte hos Molière.

7. Med detta tror jag mig ha besvarat Thunqvists kritik mot mig för att inte ha tillhandahållit översättningar av franska citat. En jurist som strävar efter exakthet undviker så gott det går översättningar. Sverige kommer säkert att få erfara det många gånger under de kommande åren.

Bill W. Dufwa